



De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehac nunquam
in lucem prodire

Complectens Sanctos Mensivm || Ivlii Et Avgvsti

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10261

eiusque ad Paderbornam translatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77405)

DE TRANSLATIONE SANCTI LIBORII
EPISCOPI ET CONFESSORIS.

343



Es scriptis superiori libello vita & transitu præciosissimi confessoris Christi atque pontificis Liborii, hunc secundum tuam, Bispo præful egregie, iussione, ad exponendam seriem translationis eius sacratissimi corporis, & ostensa per eius merita virtutum insignia concessa diuinitus facultate, stylum mentemque conuertimus, excitante studio nostrum pensatione sollicita, qualiter vobis obtemperare, quantum deferre debeamus, maxime cum eorum officij dignitate sublimatos, quibus diuina voce dicitur: Qui vos spernit, me spernit: non dubitetur, vos minime sine Dei contemptu posse contemni. Proinde ad retexendas cum laude debita virtutum operationes, per quas sancti spiritus gratia solet electorum merita declarare, eo, quo te præcipiente huic operi insistere debuimus, nullum opportunius tempus occurrit: appropinquante videlicet sacra solennitate aduentus eiusdem spiritus paracleti, qui beati Liborii & in hac vita manentis inhabitator apparuit, & nunc ipsius sanctitatis per miracula index & glorificator existit. Cuius nos ad susceptum opus auxilium haudquaquam inefficacibus votis inuocatuos speramus, præsertim cum non aliud, quam quod ipse adueniens, mentibus, quas repleuit, ad proferendum inspirauit, Dei scilicet magnalia loqui, & ipsum mirabilem in sanctis suis monstrare conemur. Sed antequam ad rei gesta ordinem veniamus, causam translationis memorata: atque exordium constructionis ecclesie, quæ tanto cælitus illustrari meruit thesauro, referre breuiter congruum arbitramur.

Cap. 1.
Hic Bispo
fuit 4. Epi.
scopus Pa-
derbornes.

Luc. 10.

A. 10. 1.

Igitur ubi primum gloriosæ memoriæ Carolus Imperator concertatione longissima & varijs præliorum euentibus, cum gente Saxonum exactis, illos ferro edomitos Christi fidem suscipere fecit, suoque addidit imperio, clarum ilicò dedit indicium, qua fretus intentione, tam diuturnum laborè infatigabilis ferre potuerit. Siquidem, vt in libello vitæ ipsius legitur, triginta & tribus continuis annis bellum cum eadem gente gessit. Qua tadem partim armis, partim liberalitate, per quam maxime Primum eius animos sibi deuinxerat, superata, totum exinde suum ad hoc contulit studium, vt pro tantarum saluatione animarum populi, post tot secula cultum dæmonum relinquentis, fructum sui laboris ex Dei remuneratione consequeretur. Et vt se magis Christianæ religionis, quam regni sui dilatandi causa, tantæ rei difficultatem aggressum ostenderet, ecclesias per omnem regionem illam, ad quas rudis in fide populus confluere doceretur, & sacramentis cælestibus initiari consuesceret, sub quantâ potuit celeritate construi fecit, atque parochias diligenti ratione suis quasque terminis seruandas designans, quia ciuitates, in quibus more antiquo sedes Episcopales constituerentur, illi penitus prouinciæ deërant: loca tamen ad hoc, quæ & naturali quadam excellentia & populi frequentia præ cæteris opportuna videbantur, elegit. Tum verò vix reperiebantur, qui barbaræ & semipaganæ nationi præfules ordinarentur. Cuius interdum ad perfidiam relabentis cohabitatio, nulli clericorum tuta videbatur: cui ecclesiasticum officium, & quicquid ad rerum diuinarum pertinet cultum, non solum deërat, verum ignotum omnimodis erat. Quòcirca vnamquamque prædictarum pôtificalium sedium cum sua diocesi singulis aliarum regni sui ecclesiarum præfulibus commendauit, qui & ipsi, quoties sibi vacaret, ad instruendam, confirmandamque in sacra religione plebem eò pergeret, & ex Clero suo personas probabiles cuiuscunque ordinis, cum diuerso rerum ecclesiasticarum apparatu, ibidem mansuros iugiter destinarent. Et hoc tandiù, donèc annuente Domino salutaris illic fidei doctrina conualesceret, & ita diuini vsus ministerij proueheretur, vt proprii quoque in singulis parochijs dignè & fiducialiter possent manere pontifices.

Inter omnia verò loca, constituendis principalibus ecclesijs in hac, de qua loquimur, prouincia designata, Paderbornensis sedes speciali quadam dignitate præcellit, habens amplissimam circumquaque planitiem, nemorum tamen frequèri & varia diuersitate sufficienter ornata, agros vberes & frugum omnium feracissimos. Cui adiacet à læua in ipso mœnium prospectu sylua, multis passuum millibus in longum latumque diffusa, ad eò pecorum & armentorum pascuis, apiumque seruandarum vsui opportuna, vt illi non dissimilis videatur regioni, quam sacra litera vocant terram lacte & mellem manantem. Accedit ad ornamentum loci saluberrimorum fontium, intra ipsum

Cap. 2.
Carol. Ma-
gnus do-
muit Saxo-
nes.

Multas in
Saxonia ec-
clesias ex-
truit.

Saxonia ci-
uitatum in-
ops.

Cap. 3.
Paderbor-
nenis ec-
clesie enco-
mium.

Deut. 6. 11.
oppi. 26.

oppidum in vnum pariter aluicini confluentium, incomparabilis tam species, quam numerositas: intantum, vt eorum latitudini & amœnitati similes esse alibi minimè compertum habeamus. Nec desunt hinc inde & alia flumina, vtilitatum, quæ ab his petuntur, largissima. Aër ibidem & aura placidior, & licet in frigido terrarum tractu, naturali gratia temperatior, citius, quam in alijs illarum regionum partibus, maturitatem cunctorum fructuum afferre consuevit. Præterea pagus ipse, vt & nostra memoria, & veterum relatio testatur, viris omni nobilitate generis animiq; semper insignibus abundabat: vt non esset dubium, quin patria ciuibus, & ciues patriæ congruerent, ac sibi vtraque vicissim ornamento forent. Et hæc quidem pauca de pluribus, hinc à nobis non ex superfluo dicta animaduertet, qui Christianissimi principis ex hoc quoque in Deum deuotionem comprobabit, quòd ea, quæ ex tanta locorum amœnitate iure belli acquisita, sub sua potuit tenere ditione, diuino magis seruitio, quam suis deputauerit vsibus. Tamen interdum, pro varijs gentis eiusdem vilitatibus generale placitum habiturus, illic populi conuentum fieri iussit, & hac ibidem causa aliquandiu solebat immorari.

Paderbor-
nam vocat
pagum.

Nota Caro-
li Magni re-
ligionè &
deuotionè.

Cap. 4.
Leo Ponti-
fex venit
Paderbor-
nam.

Consecrat
illic altare.

Nota de re-
liquijs B.
Stephani.

Cap. 5.

Paderbor-
nensis Ec-
clesia, ali-
quandiu E-
piscopis
Heribol-
sis com-
mendata.

Hathuma-
rus primus
Episcopus
Paderbor-
nensis.

Carolo Ma-
gno Saxo-
num Apo-
stolus.
Eius laudes.

Cap. 6.

Nam & vir sanctissimus & verè Apostolicus Papa sedis Romanæ, Leo nomine, iusta ciuium odia perpeffus, illic cum adijs, pro sedandis contra se ortis simultatibus imperialem opem quæsiturus. A quo cum ingenti, vt par erat, honore susceptus, religiosum eius ac salutare Christianitatis dilatanda studium nobiliter inchoatum, Apostolica autoritate firmavit, atq; in ecclesia tunc ibidem nouiter constructa quoddam altare consecrâs, adorandas in eo reliquias protomartyris Stephani, quas secum Roma detulerat, collocauit, fiducialiter id principi promittens, quòd oratorium illud, tanti martyris patrocinio munitum, nõ vltèrius passurum foret iniuriam, quam ipso referente, prius ei contigisse cognouit: vt videlicet ob incolarum loci perfidiam & odium in religionem Christianam, aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maxime causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recõdidit, non sine effectu congruo fiduriæ sponfionisque suæ, cum nihil tale postmodum illic perpetratum esse, certissimum sit.

Hoc igitur ordine Paderbornensis ecclesiæ sedes episcopalis tam Imperatoria sanctione, quam Apostolica benedictionis autoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam, commendata fuit aliquandiu tuitioni præfulum cuiusdam castelli orientalis Fraciæ, quod sermone barbaro Vuirzburg appellatur. Sub quorum regimine status rerum ipsius parum proficere potuit: quippe cum loca ipsa longa inter se terrarum intercedere distarent, & præfatos præfules rarò hanc nouellam ecclesiam inuisere, vel occupatio permitteret, vel commoditas suaderet. Neque enim ibi decrant negocia, quibus procurandis insisterent, neque huc pergendi laborem paruum faciebat itineris longitudo. Ibi res necessariae sufficientes erant & ordinatae: hic & tenues, & cum difficultate nouiter ordinanda. Quocirca meritò vtilius visum est, hanc sedem suam per se habere antistitem, qui nõ alibi occupatus, hic tantum agendis rebus præfens insudaret. Erat tunc temporis in Clero Vuirzburgensi vir magnæ humilitatis atque modestiæ, Hathumarus nomine, de gente nostra, hoc est, Saxonica oriundus: qui cum adhuc puer esset, belli tempore Carolo Imperatori obses datus, illic seruari iussus est. Vbi postea tonsuratus, ac studijs literarum traditus, in virum perfectum moribus & eruditione profecit. Hic ex præcepto principis primus est Paderbornensis ecclesiæ ordinatus Episcopus. Post cuius ordinationem paucis annis transactis, idem gloriosissimus princeps ab hac luce migravit. Cuius incomparabilem in omni virtutum gloria præstantiam licet libellus de vita eius conscriptus plenissimè referat, nos tamen hic aliquid de eo vel breuiter dicere, ipsius in nos beneficij magnitudo suadet. Quem arbitror nostrum iurè Apostolum nominari: quibus vt ianuam fidei aperiret, ferrea quodammodò lingua prædicauit. Qui cum totius victoria potit, quoties in procinctu positus, multas sibi gentes, multa regna subiecit: constat tamen cum gloriosissimè etiam de diabolo triumphasse: cui tot animarum millia, prius sub eius tyrannide captiua, in conuersione nostræ gentis eripuit, & Christo Domino acquisiuit. A quo illum hoc recipere præmium & cõfidimus, & optamus, vt fruatur in cælis Apostolorum consortio, quorum functus est in terris officio.

Vt verò ad propositum redeamus, defuncto Carolo, Hathumaro quoque Episcopo non longo post tempore ab hac mortalitate ad perennem, vt credimus, vitam assumpto, successit ei vir egregius, nomine Baduradus: qui & ipse ex hac regione nobili or-

DE S. LIBORIO EPISC. CENOMANEN.

Sibi ortus profapia, ex eiusdem ecclesie Clero electus est. Qui praeclarae morum nobilitatis, magnanimitatis & industriae merito, familiaritatem regiam intimè consecutus, tanta dignitatis locum promeruit, ut ei non minor facultas, quam voluntas amplificandae, prouehendae atque adornandae ecclesiae sibi commissae suppetere videretur. Tunc verò, tanquam ad hoc sibi datam diuinitus excellentiam animaduertens, nihil sui laboris studijque subtraxit ab acquirendis ac procurandis omnibus, quae ibidem ad diuinam laudis augmentum, ad vtilitatem Christiani populi nouerat pertinere. Hac illi cura prima imminabat, ecclesias per omnem parochiam suam sub cele-

345

Baduradus
2. Epif. Paderbornensis
egregius.

Multas ecclesias in sua dioecesi conluit.

Quia verò rudis adhuc in fide populus, & maximè plebium vulgus, difficilè poterat ab errore gentili perfectè diuelli, latenter ad auitas quasdam superstitiones conlendas sese conuertens, intellexit vir magna prudentiae, quòd si praecipui alicuius sancti illic corpus allatum, miraculorum, ut fieri solet, ostensione & gratia sanitarum suadente, multitudo plebis inciperet venerari, & ad eius patrocinia confluere consuesceret, nulla re eam faciliùs ab infidelitate posse reuocari: praesertim cum verbis doctorum de diuina virtute non credentes, tamen his, quae oculis viderent, quae beneficiorum vtilitate sentirent, fidem derogare non possent. Preterea cunctis fidelibus ibidem manentibus, vel eò conuenientibus magnae hoc apud Deum intercessionis solatium, maximam eidem loco tuitionem & gloriam allaturum fore non dubitans, ad id obtinendum sedulae cogitationis curam intendebat. Et quoniam à Deo, qui est fons bonitatis, quicquid optatur boni, & maximè rem tantam nouerat expetendam, iudicio ieiunio, & celebrata supplicatione publica, cum omnibus sibi commissis, ab eius clementia demonstrari sibi postulat, quoniam ordine pro adipiscenda re desiderata deberet insistere. Undè fidem eius benignè respiciens, dignatus est ei reuolare, quòd ad Cenomanicam urbem Galliae rem diuè optatam petitem ab Episcopo loci mittere deberet: ibi dandum votis eius effectum prosperum fore. Ex hac reuelatione indubia spe animatus, accelerare negotium studuit. Episcopus qui praefatam urbem eo regebat tempore, Aldricus nomine fuit. Ad hunc ergò cum consensu & praeepto Caesaris Ludouici, nuncios destinandos elegit, ex Clero quidem suo probabiles personas, & in sacris ordinibus religiosam vitam ducentes: necnon & quosdam laicos nobiles, quorum fidem & industriam ad tale opus idoneam nouerat. Clericorum verò, quibus id negocij commendatum est, praecipuus erat quidam presbyter, Ido cognomine, qui omnem suam profectiois historiam & signa, quae in ea diuinitus ostensa perspexerat, partim viua voce intimata, partim literis breuiter annotata, ad nostram fecit venire notitiam.

Igitur anno Dominicae incarnationis octingentesimo trigesimo sexto, Indictione xiiii. cum praefatus Ludouicus tertium & vigesimum in imperio annum ageret, legati Paderbornenses de Saxonia profecti, ad urbem Cenomanicam quarta kalendarum Maiarum die venere: insinuantesque Episcopo causam, pro qua missi fuerant, benignè ab eo suscepti, Dei nutu, ut credimus, sine mora petita impetrauerunt. Sequenti namque die conuocans omnem Clerum, praesente suo quoque coepiscopo, Dauid nomine, tractare cum eis diligenter coepit, qualiter missorum de tam longinqua regione venientium, religiosi precibus deceter in hoc posset annuere, ut sancti alicuius integros, ut petebant, artus accipere mererentur. Erat ibidem sanctorum corporum magna copia: inter quae sancti Liborij quondam praesulis eiusdem urbis praecipue glorificatum miraculis habebatur insigne. Quod cum Episcopus praefatis nuncijs dare disponderet, reniti primò coepere plurimi, dicentes se illis pignoribus preciosius nihil habere. Tandem vix omnium impetrato consensu, assumptis secum sacerdotibus & cuiuscunque gradus clericis, sacri ministerij vestibus ornatis, missos quoque, qui sanctos artus accepturi erant, adesse praecipiens, processit ex urbe ad ecclesiam, in qua sacratissimum beati Liborij corpus digno cum honore conditum habebatur. Erat autem eadem ecclesia iuxta ciuitatem posita, & in honore duodecim Apostolorum dedicata, quam primus eiusdem sedis praesul, nomine Iulianus,

Cap. 7.

Vide quid sentiedum de sanctorum reliquijs & intercessione.

Diuinitus iubetur episcopus petere ex Galij sacras reliquias.

Cap. 8.

condi.

En reueren-
tia p[ro]fcorū
Christiano
rum erga
sacras reli-
quias.

condidisse fertur. Ad hanc itaque memoratus Episcopus, denunciato prius ieiunio, cū sacro illo comitatu humiliter ac deuotē, vt ad tale opus decebat, perrexit; vicissim psalmos, litanias, hymnosq; decantans. In quā cum ipse & plures secum, sacros artus de mausoleis leuaturi, conuenissent; mirū dictū, sensere cuncti inestimabilis odoris suauitate totam domum repente completam. Quj dissimilis odorem omnibus, quæ in terris vel natura vel arte fiunt, clarum cælestis cuiusdam præsentia dedit indicium. Itā enim omniū, qui aderāt, mentes magis quā corpora ineffabili iucūditate immutauerat; vt velut in ecclasi positi, & aliarū rerum obliti, tantū ibi manendi delectatione tenerētur. Nec dubium, quin ipse tunc fuerit in medio multorū fidelium, in suo nomine congregatorū, qui paucis quondam discipulis tantā sue visionis dulcedinem præbuit, vt primus eorū diceret; Domine, bonū est nos hīc esse. Nec erat incongruum, vt eorum meritis odoris fragrantia testimonium daret; cum quibus Apostolus dicit; Christi enim bonus odor sumus Deo. Erant autē in eodē loco aliorum quoque membra sanctorū, in sarcophagis honeste recōditorum, maxime Episcoporū ciuilitatis illius. Ex quibus tunc simul cū beati Liborij mēbra de tumba leuata, in feretro locāda componebātur, prædictus odor nunquā defuit: quō minus dubitaretur illi operi ministerium præbuisse, quo cœpto, inchoauit: quo finito, non diutiū mansit.

Math. 17.

2. Cor. 2.

Vide odorē
sacris reli-
quijs.

Cap. 9.
Cæca reci-
pit lumen.

Dum hæc in templo agerentur, foris quoq; aliud signū eadem contigit hora. Nam mulier quædam ab annis plurimis cæca, in conspectu populi, qui satis frequē pro foribus stabat, interuentu ipsius, cuius corpus interius ad efferendum parabatur, lumen recepit. Et quoniam eius tam prioris ærumnæ, quā nouæ sanitatis omnes ferē, qui aderant, testes erant, ad eō multitudinis animos res gesta commouit, vt omnes simul in laudem Dei, elata in excelsum voce, prorumperent. Quod audientes qui cum Episcopo erant intra clausas oratorij ianuas, statimq; miraculo quolibet populū in tanta gratulationis clamorem excitatum intelligentes; & ipsi pro viribus diuinæ pietati gratias agere, ac præ gaudio flere cœperunt. Cumque suas vtrinque voces, qui intus & foris erant, recognoscerent, vno omnes affectu mirabiliter inspirati, in tantum erupere replantum, vt vix quisquam continere lachrymas posset. Sed Episcopus videns cantum diuinæ laudis fletu exigente intermissum, cœpit rursum antiphonas & psalmos sanctorum gloria congruos cū Clero psallere: atque itā confusæ multitudinis clamorem compefcuit. In ipso verō momento, priusquā illud sacratissimum corpus de ecclesia, in qua sumptū est, efferretur, etiā tertio signo eius declarata sunt merita. De-

Dæmonia-
cus sanatur.

niq; vir quidam horribiliter longo tempore vexatus à dæmonio, & multis iam fama tantæ miseræ factus notissimus, quippē qui per multas ecclesias & monasteria ductus, nusquam suæ remediū calamitatis accepit: tandem cum matre propria veniens ad ecclesiam, in qua sacer ille thesaurus adhuc inter sacerdotū manus habebatur, cōfessum itā purgatus est; vt ne signum quidem vltra talis pertulerit passionis. Tum verō antistes, nē quam nuncijs memoratis moram faceret, eodem die venerandum illud corpus cum omni reuerentia suis & sacerdotū manibus deportari fecit in urbem, ad principalem suæ sedis ecclesiam; vt hoc ibi coram populo his, qui accepturi erant, honorifice cōmendaret. Comitabantur verō, nec vsquam deerant, velut præsentis Dei virtutis, sanctum suum mirificantis, indicia. Nam vbi primum ecclesia, quam diximus, illatum est, ingressus pariter quidam claudus vtroque pede, & multis in hac debilitate detentus annis; mox vt caput ad orandum inclinauit, recepit integram sanitatem.

Cap. 10.
Mutus lo-
quitur.

Transacto deindē paruo diei spatio, mutus quidam, diuino inutis linguæ damnatū silentio, subito sibi vocis organa sentiens restaurata; omnipotentis Dei misericordiam; eiusque confessoris & pontificis Liborij patrocinium plano coram omnibus sermone laudabat. Sed cum itā coruscantibus supernæ gratiæ beneficijs celebrerimus ageretur dies, postremō maiori quoque miraculo nouum fidelibus gaudium, noua data est materia gratulandi. Licet enim omnia Deo sint a quæ facilia, magis tamen solemus mirari, cum dantur noua & nunquā habita; quā cum amissa restantur. Hic eadem rursus fiunt, quæ naturali ordine prius facta fuerant: ibi mira Dei virtus tribuit, quod natura negauit. Vir quidā ab ortu natiuitatis in tantum à genibus deorsum debilitatus, vt tibiæ cum pedibus arefacta, graciles & contorta, omnem ambulandi vsum penitus denegarent, in prædicta ecclesia ante venerāda S. Liborij pignora deportatus est; atq; ilicō viuaci vigore nervis venisq; infuso, & dissolutis ante compagibus solidatis, flecto gressu cœpit incedere. Quo cognito, fit ingens admirantis atque gratulantis populi circa eum concursus. Certatim omnibus videre cupientibus, quod

Reforma-
tur gressus
ab vtero
ambulare
nescienti.

quod paulò antè nunquam se visuros arbitrabantur. Neq; enim velut infirmis aut tubantibus vestigijs gradiebatur; sed coram omnibus, qui cum nunquam antea fanis terram plantis tetigisse nouerant; celeri motu currens & exiliens, Christo Domino eiusq; sancto confessori gratias ferebat; Agebat hoc nimirum ipse per successorem Apostolorum, qui per ipsos quondam Apostolos eodem modo claudum à natiuitate, simili gratia sanari cōcessit. His ita gestis, cum inclinata iam die Dominica noctis appropinquaret exordium, præcepit Episcopus Clerum omnem ad vigiliarum solēnia maturius conuenire, vt his statim peractis, primo diluculo præfatis nuncijs optatum munus accipientibus, redeundi ad patriā opportunitas optata daretur. Conuenit aut pariter laicorū grandis numerus, quos ostensa priori die miracula ad q̄renda sanctorum pignorū patrocinia ingenti delectatione inuitauerant. Cumq; propè finito matutinae laudis officio, auroræ ortus illucesceret, lux lucis & fons luminis illuminauit ciuem vr̄bis eiusdem, qui cæcus genitus, vsq; in diem illum coæuam sibi eam miseriam tolerabat. Sed qui in Euangelio legitur per semetipsum hominem à pœna simili liberatū, hunc quoque per electum membrū suum à tenebris diurnæ noctis eripiens, ignotam prius lucem videre concessit.

Astor. 7.

Cæcus à natiuitate videtur. Iohan. 9.

Cap. 11.

Daemon ab obsessio peccatorum.

Campanæ omnes pulsatam iam olim. S. Crucis vexilla.

Cap. 12.

Videant. qui populū deuotione erga Sanctos.

Exhortatio Episcopi ad populū.

Eadem hora eodemq; in loco, id est, in ecclesia coram Clero diuina carmina concinente, multisq; alijs fidelibus aspicientibus, arreptus quidā à dæmonio, vexari miserimè cœpit. Diū namq; ab eo torqueri antè, solebat; sed tum interuentu eiusdem cōfessoris, expulso hoste nequissimo, sospitatem mentis recepit; nec deindè vllum in se larualis phātasmatismatis sensit horrorem. Itā illius dici exordio geminata lætitia cælitus illustrato, infinitam populi multitudinem sexūs vtriusq; atq; omnis conditionis & ætatis, tam ex ea regione, quā ex vicinis vr̄bibus tantorum signorū latè circumuolans fama contraxit. Celebratis verò Missarū solennijs, accelerabat Episcopus sanctū illud corpus his, qui ad patriam secūm delaturi erant, commēdare, ipsumq; cum honore debito ex vr̄be deducere; antequā adueniens turbarum immensitas, eorum iter impediret. Ornatur itaq; clerus omnis, sacerdotalibus & ecclesiasticis indumētis, eleuatoq; feretro sanctorum pignorum in humeros sacerdotū, sonantibus quoq; signis omnium per vr̄bem ecclesiarum, ac præcuntibus, qui sanctæ ac viuificæ Crucis vexilla, sanctorumq; Euangeliorum libros & sacras reliquias in aureis argenteisq; recōditijs cum aromatibus præferebant, deducitur cum ingenti cunctorum veneratione, cum psalmis, hymnis & antiphonis in oratorium S. Vincentij, situm iuxta portam vr̄bis, per quam egressuri erant. Prosequēbatur autem maxima multitudo plebis; sed non minor ibidem obuiauit, quæ signorum rumore audito, vndiq̄e confluebat.

Tum verò nō leuis oritur contra præsulē populi querimonia, clamantibus plurimis, magni se patrocinij tuitione priuari, ablato à se corpore tanti cōfessoris, cuius intercessione solerent ab omni aduersitate muniri. Hoc suæ regionis vnicūm post Deum fuisse tutamen, hunc honorē maximum, hanc gloriā singularem. Timere se meritò posse, nē translatis eius venerandis artibus, pariter nominis eius in breui veneratio memoriaq; neglecta, indignos eos ipsius interuētū apud Dominū faceret. Arbitrari sese, pastoris potius officio cōuenire, sanctorum pignora ad munimentū gregis sibi committi vnde cūq; adquirere, quā eorum, quæ haberent, preciosissima quæq; in alias mittere nationes. Cōmotus aliquantum his vocibus antistes, & maxime lamentantis turbæ acclamatione, tandem facto silentio, populū in eadem ecclesia S. Vincentij ita breuiter allocutus est; Nō est, inquiens, æquum, fratres, quenquā vestrum putare, me intantum aut cōmissæ mihi sollicitudinis, aut vestræ simul meæq; salutis oblitum, vt hac nostri perpetua patroni pignora sine certa ratione ex hoc loco transferri permitterem. Si enim, cum apud nos sanctorū corpora Deo miserante satis abundēt, illi populo, qui nupè ad fidem vocatus, & eorum aut parum, aut nihil penitus habens, à nobis huius suæ necessitatis solatium humiliter postulat, omninò assensum præbere dedignamur, fatendum est, nos Euangelici Apostoliciq; præcepti contemptores, contra ius charitatis fraternæ, claudere à fratribus viscera nostra. Absit verò hic error procul à cordibus vestris, vt putetis electos Dei iam cum ipso regnantes, ibi tantum, vbi corporaliter eorum habentur reliquias, intercessionis suæ præstare beneficium posse. Quin potius credendum, eius patrocinium in hac ecclesia, quā in carne positus fideliter rexit, & in qua finem vitæ mortalis accepit, omnibus piè quaxētibus in perpetuum non defuturam. In illo enim populo, nouiter ad Deum conuerso, novos sibi seruitores & veneratores acquirere, ad quos corporali præsentia suorum pignorum accedet.

Rom. 13. cederet: sed à vobis spiritalis eius protectio nunquam recedit. Sciendum quoque, quòd serenissimus Imperator id ipsum fieri præcepit. Cuius quicumq; potestati resistit, Dei nimirum ordinationi resistit. Præterea luce clarius ostensum est, Dei pariter & huius ipsius sancti patroni nostri Liborij placere voluntati, vt ad illam, in qua cum summo cunctorum desiderio expectatur, regione adueniat. Quod si non ita esset, ab inchoato heri istius translationis exordio, vsque ad hanc horam tanta nequaquam miracula coruscaret. Cum enim placatus potius, quam iratus, Deus dona caelestia largiatur, quisnam existimare potest, quòd si hoc opere offenderetur, tantis illud signorum beneficij illustrasset: Quocirca fratres ab hac intentione desistite, nè diuinæ dispositioni comprobemini palam resistere voluisse.

Cap. 13.

Cum his & multis alijs admonitionibus, & maximè Dei nutu sedata plebis commotio quiescisset, præcepit pontifex eos, qui per totum biduum, à varijs debilitatibus, seu ab immundis spiritibus liberati fuerat, in vnū congregatos, ad conspectum multitudinis nouiter aduenientis adducere, vt eorū omnem & pristina calamitatis, & nouæ reparationis historiam pandens, diuinam clementiam faceret ab omnibus vnanimiter collaudari. Vbi primum verò populus coadunatum illud recens sanatorum agmen adspexit, & quos nudius tertius diuersis passionibus affectos, iam tunc sanissimos esse cognouit, subito ex omni parte infinitæ multitudinis vox magna gratulationis exoritur. Nec datur vllus Episcopum loquentem audiendi locus, sed nemine tacente, nemine alium expectante, pro se quisque, qua poterat, Deum voce laudabat.

Immensæ Deo laudes & grates ob morbos curatos reduntur à populo.

Paderbornensibus datur corpus S. Liborij.

Cumque etiam clerus, Episcopo incipiente hymni, Te Deum laudamus, & quædam alia tantæ lætitiæ conuenientia decantaret, immensæ illius iubilationis sonus, inextinguibili supernæ laudis delectatione, in longum diei spatium protelatus est. Quo tandem finito, aduocatis Baduradi sæpè memoratis Episcopi missis, beatæ memoriæ Aldricus antistes præciosissima illa, quæ supra diximus, pignora coram omni Clero & populo commendauit sub obtestatione grauissima, vt eū digno semper honore tractarentur, nec eis vnquam omnis reuerentia cultus ecclesiastici à quolibet Episcopo Paderbornensi & Clero suo quolibet tempore subtraheretur. Dehinc inter vtriusque ecclesiæ, Cenomanicæ videlicet & præfatæ Paderbornensis congregationis firmata charitate perpetuæ fraternitatis, ad patriam eis redeundi licentiam dedit. Quos tamè vna cum multitudine extra ciuitatem aliquadiū profecutus, cum paucis suorum redijt: quoniam à tam glorioso comitatu vix quisquam nisi inuitus separabatur.

Cap. 14.

Et illi quidè, annuente perspicua Dei clementia, voti sui se compotes effectos summo perè gratulantes, kalendis Maij ab vrbe Cenomanica profecti, cum omni studio ad patriam festinare contendunt. Cuius itineris gloriam ac lætitiā quis dignè valeat enarrare? opportunum tamen credimus, viam omnem celeri stylo percurrere, annotatis tantum locis, in quibus præcipua sunt, eademq; certissima gesta miracula. Nam omnia, quæ sacrum illud iter caelesti quodam lumine illustrarunt, ne illorum quidem aliquis, qui præsentis fuerunt, dicere aut memoria potuit retinere. Illis itaq; proficiscentibus, prædicta die iuxta locum, vulgò Pontleuua nominatum, securus eorum quidam ex familia, pertinere ad seruitium ecclesiæ ipsius S. Liborij, quem & sensum audiendi, & sermonis vsus nunquam habuisse magna pars populi nouerat, dominū suū vt sui miseretur, quia voce nō poterat, gemitu & lachrymis precabatur. Cumq; crebrò caput inclinatum, expansa manus, leuati modò ad caelum, modò ad sacrum feretrum oculi, fati internum eius affectum indicaret, nec iam præ lassitudine sequi longiùs posset, tandem à poena secum genita relaxatus, eo primum die coepit & audiri loquens, & loquentes audire.

Surdi & muti sanatio.

Cap. 15.

Indè coepto itinere properantes, cum ad ecclesiam quandam, S. Medardi memoria celebrem, propinquarent, ibi in via quædam mulier à longa infirmitate curata est, quam per omne tempus vitæ suæ priùs tolerasse ferebatur. De qua id quantum incredibile, multorum tamen relatione asserbatur, quòd nullū alimenti genus vnquam gustare potuerit: sed cochlearū more, suo victitans succo, noxio tantum aleretur humore. Quod nequaquā affirmantes, id tantū dicimus, quòd verū nonimus, eam ad sancti Liborij patrocinium & venisse languidam, & redisse incolumem. Hinc ad basilicam S. Symphorij aduenientes ibidem sunt recepti hospitio, vbi noctem illam splendor pietatis diuinæ clarè fecit illucescere. Nam foemina quædam, diū malignorum spirituum se vexantiū, miserabile receptaculū facta, ad sæpè memorati confessoris implorandum pro ea suffragium, in ecclesiam adducta est. Finitis verò matutinis ex more

Item morbidæ mulieris. * Symphorijani putolendum.

vigilijs,

vigilijs, cum facta iam silentio plebs egressura esset, coepit subito horrorem dire vocis emittere; ululare, mugire, sibilare, ac per omnia belluinos imitari sonos: ut nisi praesens videretur, nihil minus quam mulier putaretur. Terrore cuncti, qui aderant, simul & miseratione permoti, teneri eam, & ad sanctorum feretrum propius invitam trahi, fecerunt. Deinde vnanimis pro illa preces fundentes, citò exaudiri meruerunt. Denique statim à dæmonum violentia liberata; sobria mente ac voce gratias & laudes Deo referens, euntes eos inde diu cum populo sequebatur.

Exinde festinato cursu monasterio S. Sulpitij appropinquantes, vident eminus adduci mendicum quendam in vehiculo, qui miserabiliter toto penè contractus corpore fuit. Nam & pollices vtriusque manus erant in medium palmae incuruati, & reliqui digiti supra ipsos pollices extensi; ita eos stringebant, ut vngues radicibus palmarum haerent infixi. Reliquum corpus ad eò velut in sphaeram rotundatum videbat, ut genua pectori, summitates pedum renibus iungerentur. Sed quanto eius fuerat miserabilior poena; tanto secuta est mirabilior medicina. Interuenientibus namque beati Liborij meritis, cuius opem integra fide implorabat, erectis in momento ac sanatis omnibus simul membris, prosilijt de paruo illo, quo vehebatur, curriculo, & celeriter ad loculum sacri corporis currens, ibidem se in terram prostrauit, cum ingenti affectu corde simul & ore gratias agens. Mirari populus, Deumque sublati in caelum vocibus collaudare, quòd non videretur circa viuentem hominem amplioris virtutis opus sub caelo fieri potuisse. Pergentes verò ad ecclesiam quandam, in honore S. Petri Apostoli dedicatam; subito dæmoniacum, qui eos aliquandiu sequebatur, conspiciunt in via media cecidisse. Ad quem erigendum cum aliqui ex plebe cucurrissent; iacuit omnino sine motu aliquo, ut ab omnibus esse mortuus non dubitaretur. Post paululum tamen erectus ad sedendum, coepit sensim quasi reuiuiscere; & sequenti die coram populo laudes Saluatori suo rependens, sanus apparuit; acsi nunquam à maligno spiritu fuerit vexatus.

Proinde cum tantis diuinorum beneficiorum donis, velut caelestibus radijs micantem viam laeti carperent; quae plus quotidie gaudij, quam fatigationis offerret: contigit, ut ad ciuitatem Carnotensem, satis amplam & populosam, deuenirent. Cuius vrbis Episcopus, Bernuinus nomine, iam tunc atate simul & moribus valde maturus; collectis ex more presbyteris; eo tempore synodum in vrbe celebrabat. Cui cum nunciatum esset, qualiter & quo ordine assumptum Cenomanis corpus praefati confessoris, suae iam vrbi appropinquaret; statim cum omni illo sacro sacerdotum collegio, totoque Clero suo & populo processit in eius occursum, atque cum hymnis & anticis spiritalibus illud deuotissime extra urbem longè progressus excepit; iussitque ut deferretur per viam, quae ducit extra muros ciuitatis ad oratorium, in quo sancti Caruini membra requiescunt. Cumque cateruatim sequenti grandi multitudine ad memoratum locum honorifice duceretur, sonantibus signis per totam urbem, & populo excelsa ad Deum voce proclamante, ut tantam sibi gratam esse deuotionem Dominus declararet, multa ibidem per beatum Liborium fieri signa concessit. Ex quibus vnum praecipuum hoc loco memorare decreuimus; reliqua, vitandae prolixitatis causa, intermittentes. Puella, quae ab exordio miserandae natiuitatis, membris ferè omnibus curua, & velut in globum contorta, nunquam vel mentum à genibus leuare, vel plantas pedum à femoribus remouere valebat, ante loculum sanctorum cinerum deportata; singulorum officia membrorum cum integerrima sanitate suscepit. Sed quoniam breuis illa vestis, qua contractum prius corpusculum facile tegebatur, iam erectè stanti non sufficiebat, quin ex parte nuda videretur; citissime fideles quiq; (nam in ecclesia coram Clero & populo res gesta est) raptis foeminarum facitergulis eam contexere, donec allatis sibi congruis indumentis vestiretur. Ibi ergò cum spiritali latitia noctem illam transigentes, primo manè optatum iter arripuere

Appropinquantes verò Parisiensi ciuitati, quam fluentis Sequanae cinctam, Iulius Caesar condidisse, & ob similitudinem insulae maris, Ilius nominata, Parisius fertur appellasse: simili modo ab Episcopo loci illius Ercanrado nomine, omniq; populo, vltra pontem stratum super memoratum fluiuium occurrente, suscepti, & in principalem eiusdem vrbs ecclesiam deducti sunt. Erat autem dies Dominica. Cumq; Missarum ibidem solennia celebrarentur, deducebatur in medium foemina quaedam, de vicinia eiusdem loci oriunda; quae cum poena grauissima nata; in eadem praeteritum vitae suae tempus exegerat. Muta enim à natiuitate & surda; tertio insuper tormento

Liberatur
dæmoniaci

Cap. 16.

Miserabiliter contractus,
sanatus mirabiliter.

Dæmoniacus penè mortuus curatur.

Cap. 17.

Bernuinus
Episc. Carnotens.Et hic nota
praefata deuotionem.

Mirè contracta restituitur.

Facit ergulis, pro fudarijs.

Cap. 18.
Istius nescio vnde habeat Author de etymologia ciuitatis Parisiensis.
Ercanradus Episc. Parisiensis.

subiacebat, q̄ videlicet mente capta, spiritu agitabatur immundo. Hęc in conspectu omnium ad Missas circumstantium vehementer anxiani cœpit & sudare. postremo in pavimentum ruit. Post celebrationem mysteriorum ad mansionem deportata est, & ad vesperum rursus in ecclesiam delata. Ibi cum multis alijs pernoctabat. Statimq; vt albescente polo roseum aurore iubar illuxit, lux magnæ misericordiæ Dei, effugatis ab ea tenebrosis tortoribus, & auditus illi & vocis facultatem condonauit. Obstupēte magnoperē cūcti, qui aderant, videntes eam in vno momento ita immutatam, vt & vacua esset à dæmone, quo plena erat, & plenum haberet membrorum officium, quo vacua fuerat.

Cap. 19.

Euntibus autem illis iuxta montem martyriū, cū essent iam à dextro latere insigne monasterij sancti Dionysij, occurrit ibidem seruulus quidam de familia eiusdem martyris, quem & sacerdotēs & cuiuscunq; gradus clerici, nec non & plures laici, conestati sunt ab exordio natiuitatis suæ auditus pariter & loquelę vsu penitus caruisse. Qui appropinquans sacris pignoribus, vbi vidit plures è populo pro sua quēq; facultate in honorem sancti Liborij, ad eius loculum iactare munuscula, & ipse quoq; satis deuotē aliquid de vestimētis proprijs illuc offerre nitēbatur. Cuius extēplō ad iutus intercessione, apertis auribus & soluto vinculo linguę, in eadem hora Dei laudes canentem populum audiuit, & ipse simul cum gaudio decantauit. Interim festinantes cum summa alacritate iter suum peragere, deuenērunt ad villam, quæ Gebaloha nominatur. Vbi sicut antea multorum fides & deuotio remunerata, sic etiam quorūdam contumacia digna est correptione castigata. Contigit namq; ibidem, vt fluuiolū quendam transire deberent. Quō cū proximarent, hi qui sanctum feretrum portabant, quatuor, qui posteriora eius tenebant cornua, recto tramite per vadum aquę incedere volebant. Totidem autem reliqui, priorem eius partem gestantes in humeris, pontem magis, per quem transirent, querere se velle asserebant, in tam præclaro sanctorum obsequio calcamenta sua madefacere dedignantes. Qui cū ad pontem quendam venissent, & venerabilem thesaurum secum portātes, super eum transiret, repente rupto sub pedibus eorum instrumēto lignofo, omnes illi, qui in vado vel pedes intingere aspernabantur, ex alto cadentes, in profundo flumine submersi sunt. meritis tamen sanctorum artuum, quos ferebāt, illę ei eas ēre. illud verō sacratissimū feretrum ab ea parte, qua ab illis, antequam caderent, tenebatur, mirum dictū, nemine cōtingente, in aere pendeat immobile, donē accurrere possent, q̄ illud accipientes, ad vadum reueherent; atq; ita demum, cœpto itinere, perreuerunt.

Surdus & mutus, auditus & loquitur.

Puniantur parum religiosi.

Nota rem miram.

Cap. 20.

Ex quo loco non longum iter emens, consuetum virtutis Dei testimonium ad cōprobanda merita electi sui videre meruerūt. Id ipsum tamē, quod factum est, quo appelletur nomine, non satis occurrit. Euentum fuisse dixerim? sed non solet res talis casu euenire. Miraculum nominem? sed id non magnoperē quisquam admiratur. Quis enim velut nouum miretur, quod sapius intuetur? mulier à dæmonio liberata est. Magna Dei pietas, magnum confessoris eius meritum, rem alibi raram, in illo itinere fecit esse vsitatam. Quæ tamen mulier tunc à valde diuturna vexatione saluata, (nam quindecim annis ea laborauerat) haudquaquā ingrata suo extitit Saluatori. Cū enim esset de castello, quod Bauaca nominatur, non infimis orta natalibus, relicta patria & parentibus, Deo & sancto Liborio se, dum viueret, seruituram deuonit. Secuta que sancta pignora vsque ad locum, in quo hætenus requiescūt, in eorum seruitio reliquum vite suę spatium transegit. Circa hæc eadem loca & alia plurima sunt in via ostensa miracula: sed nobis festinantes illos ad patriam stylo prosequētib; non vacat in singulis immorari.

Cap. 21.

Cū ad Rhenum fluuium peruenissent, erant in sancto illo comitatu prouinciarum occidentalium populi infinitæ multitudinis, qui de longinquis locis illuc secuti, iam necessariō reueri ad propria debuerunt. Occurrit verō nō minor mortalium numerus ex nationibus, orientalem eiusdem fluminis ripam incolentibus, & maxime Saxones nostri, quorum confinia non longē ab amne memorato distant. Ipsi enim nuper aduocati, audita tantorum fama signorum, gregatim ex suis vndique locis eō confluxere. Stabant igitur in vtroque litore turbæ innumerabiles, diuerso nimis affectu sese inuicem contemplantes. Siquidem suscepturis preciosum illum thesaurum quantum gratulationis & gaudij, dimissuris verō quantum moeroris & gemitus hora illa attulerit, quis vnquam exprimere poterit? Denique statim vt sancti corporis baiuli nauem introierunt, vniuersa plebs, quæ diutius sequi non valebat, vnani-

Saxones dicit, quos nunc Vuestphalos vocant.

vnanimiter sese in terrā prosternens, cū ingenti gemitu & intenta supplicatione beati Liborij se patrocinio commendabat, testes quodammodo affectūs sui largos lachrymarū imbres effundens. Pari modo & hi, qui in citiore litore expectabant, terrā aduoluti, sacra pignora cum omni, quo poterāt, honore suscipientes, & gratias agentes Deo, lati cum laudibus deduxēre.

Vide hic rursus anti- quā deuotionem.

Igitur ingressi Saxoniam, prae nimia sibi obuiante turba vix gradū mouere poterant. Totis tamen nisibus iter accelerantes, tandem die tertio, id est, quinto Kalendarum Iuniarū, quo tunc sacra Pentecostes solennitas agebatur, ad desideratam diū Paderbornensem ecclesiam peruenerunt. A qua cum adhuc tribus distarent millibus, iuxta fluuiū quendam Hedraha vocatum, ob immensam multitudinē, quae vsq; ad memoratū locum sequi non poterat, in medio campo Missarū celebrare solennia. Quae ante-

Cap. 22.

quam sinrentur, in eodē loco quinq; pariter homines à varijs debilitatibus liberati, causam immente admirationis & laetitiae tantā Dei virtutem videnti populo praeberē. Insuper eadem hora in saepe memorata Paderbornensis monasterij ecclesia, cui talis gloria decus per tanta terrarum spatia afferebatur, contigit quoddā clarum valde miraculū, velut insigni praerogio beati Liborij aduentū annuncians. Nam puer quidam, de eadē oriūduis parochia, qui à die natiuitatis suae surdus erat & mutus, ibidem auditum pariter percipere meruit & loquelam. Agebat hoc nimirum diuina dispositio, vt in die aduentūs ipsius tot signa coruscantia indicio essent, eundem locū ad hoc fuisse caelitūs electum, vt tāti confessoris corpore illustraretur. Quod cum innumeris vndiq; stipatū turbis, monasterio paulatim appropinquare coepisset, Episcopus qui-

V morbidi reualefcit.

dem nequibat occurrere, (nam apud palatium tunc morabatur) sed tamen Clerus omnis cum vniuersis ecclesiastici cultūs ornamentis processit obuiam, sequente populo, q; vel de longinquis venerat, vel ex eodē oppido & vicinis locis illuc ad audienda Missarum solennia in tanta festiuitate fuerat congregatus. Cūq; sibi nō paruo ab oppido intervallo vterq; populus, sequentiū videlicet venerabile corpus atq; excipientiū, obuiāset, hi qui occurrerunt, ter cuncti simul solo prostrati, summa illud cum veneratione susceperunt. Cūq; Clerus in hymnis & confessionibus Deum benediceret,

Puer surdus & mutus curatur.

& spiritualium carminū melodiam, sanctorum laudi congruā, cōcineret, populus vero Kyrieleisō ingeminarē, cum ineffabili iubilo erectis ad Deū mētibus singulorū, nihil eius laude dulcius videbatur, ita vt in huius vitae exilio similitudinē quandā beatitudinis, quae in patria speratur, peregustasse videretur, de qua dicitur: Beati q; habitāt in domo tua Domine: in saecula saeculorū laudabunt te. Quē illis tantū diuinā laudis amorē, eius meritis credimus inspiratum, in cuius tūc exequiarū honorē fuerant cōgregati: quoniā & ipsius sola in caelis beatitudo, vita & gloria, non nisi laus Dei est, in cuius charitate perfecta ad tantū ipse sanctitatis culmen ascendit. Itaque cum sensim magis ac magis in altum sublatae populi voces attollererent, etiā circūquaq; gaudentium, psallentiū, Deo gratias agentiu & iubilantium illi in voce exultationis per totā viciniam sonitus intonaret, cū tali honore sacratissimū corpus in ecclesiam delatum, & in loco, in quo hactenus requiescit, collocatum est. Vbi quantis postmodū miraculis effulserit, quanta sanitarum dona praestiterit, alibi dicenda referuamus, hic praesenti libello terminum imponentes.

Ecclesia Paderbornensis olim monasterium.

Kyrieleisō

Psal. 82.

S. Liborij corpus in ecclesia Paderbornensi conditum.

Hac denique secundum tuum praesul venerande praerogatum, nostrumq; propositum de his, quae in translatione eius gesta sunt, non quidem vt voluimus, & tantae rei conueniebat, sed vt potuimus & scientia suppetebat, describere curauimus, non magnipendentes in sermonū qualitate reprehēdi, dum tantum integrē veritatis fide seruata, diuinae operationis insignia silentio regi nequaquam permitteremus. Nostri enim propositi necessitas admonet, vt in huiusmodi operibus nobis iniunctis id omnimodis elaboremus, vt si nos imperitia facit ineloquentes, deuotio tamē ostendat obediētes. Nec infructuoso nos sudore laborasse confidimus, si alicuius lectoris haec in manus sumere dignantis, vel cuiuscūq; audientis animus in laudē largitoris tantarū virtutū fuerit excitatus. Merito nāq; laudes illi & grates toto corde referimus, qui nos inter tot erūnas saeculi laborantes, tantorū patronorū suffragijs tueri dignatur. Qui per visibiles corporū curationes ad internā nos animarū salutē querendā puocantes, spem tribuunt per eorum exēpla & intercessiōes pueniendi illuc ex hac valle lachrymarū, vbi absterget Deus omnē lachrymā ab oculis sanctorum. Quōd qui iam sanctum suum Liborium feliciter perduxit, nos quoq; licet indignos, eius interuentu venire concedat: qui in Trinitate perfecta vnus & verus viuus & gloriatur Deus per infinita saecula. Amen.

Cap. 23.

Sanctorum patronia nostuentur

Apoc. 7.